

Hullu nainen kuolee, kun hyväksyt sen itsessäsi - Kotiopettajattaren romaani puhuu tunteiden tukahduttamisen vaaroista

© LUKUAIKA 3 MINUUTTIA

Charlotte Brontën *Kotiopettajattaren romaani* on kertomus tukahdutettujen tunteiden vaarallisuudesta. Se on hätähuuto aikakaudelta, jolloin yhteiskunta yritti ängetä naiset muottiin, joka oli vielä ahtaampi kuin ne kireälle kurotut korsetit, joihin naiset puettiin. *Kotiopettajattaren romaani* (1847) on Jane Eyre -nimisen orpotytön kasvutarina. Romaanin aikana Jane oppii ensin tukahduttamaan tunteensa ja sitten elämään tunteidensa mukaan. Romaanin alkupuolella Jane Eyre on kipakka ja intohimoisen tunteellisesti asioihin suhtautuva pikkutyttö. Jane näyttää reippaasti kiukkunsa, kun kokee, että hänen kasvattajanaan toimiva rouva Reed toimii väärin ja epäreilusti. Tällainen käytös on lapselta ja vieläpä tyttölapselta erittäin epätoivottavaa, joten Jane lähetetään tiukkakuriseen Lowoodin kasvatuslaitokseen.

Lowoodissa Jane oppii painamaan tunteensa pinnan alle ja pysymään tyynenä. Hänestä muotoutuu 1800-luvun ihannenainen. Hillitty, hallittu ja siveä – jaloluontoinen ja naiselle sopivan sivistyksen omaava. Kun Jane Eyre Lowoodista lähdettyään päätyy kotiopettajattareksi Thornfieldin kartanoon, sujuu kaikki ensin varsin mallikkaasti. Pikku hiljaa lukijalle kuitenkin selviää, että kartanossa ei kaikki ole sitä miltä näyttää. Romaaniin hiipii mukaan kauhun elementtejä. Ullakon hullu nainen alkaa nauraa.

Merkillepantavaa romaanin tulkinnan kannalta on, että Charlotte Brontë antaa ullakon asukille äänen juuri silloin, kun Jane Eyren tunteet ovat tavalla tai toisella kuohahtaneet.

Jane kertoo, kuinka hän yksinäisinä hetkinään kuljeskelee puutarhassa, pohtii asioita ja antaa vallan tunteille jotka paisuttavat hänen sydäntään ”yhtä aikaa tuskallisina ja riemukkaina”. Puutarhassa Jane pohtii muun muassa sitä, miten naiset, joiden oletetaan yleensä olevan hyvin rauhallisia, ”tuntevat samoin kuin miehet, he tarvitsevat harjoitusmahdollisuuksia kyvyilleen ja liikkuma-alaa ponnisteluilleen aivan yhtä paljon kuin heidän veljensä”.

Emansipaatiota uhkuva pohdinta jatkuu puolen sivun verran, ja sen jälkeen Jane kertoo, kuinka nimenomaan näiden yksinäisten pohdiskelujensa jälkeen hän usein kuulee kartanosta pelottavaa naurua. Ja kun Jane lähentyy herra Rochesterin kanssa ja antaa tunteilleen tilaa, ei pelkkä nauru enää riitä. Hullu nainen alkaa vaelttaa ja tunkeutua huoneisiin. Tämä hullu nainen on Bertha Mason, herra Rochesterin entinen

vaimo, joka on mielisairautensa ja väkivaltaisuutensa takia lukittuna kartanon seinien sisäpuolelle.

Bertha Masonin hahmo muistuttaa nykylukijaa siitä, että 1800-luvulla aviomiehillä oli valta sulkea vaimot yhteiskunnan ulkopuolelle ja jopa mielisairaalaan. Aikakauden suosikkidiagnoosit, hysteria ja melankolia, olivat määrittelyltään riittävän väljiä, jotta niiden avulla saattoi selittää kaikenlaista ”hankalaa” käyttäytymistä pms-oireista synnytyksen jälkeiseen masennukseen. Minulle Bertha Mason on kuitenkin ennen kaikkea symbolinen hahmo – todellinen henkilö, mutta samalla Jane Eyren alitajunnan heijastuma.

Minä luen yön pimeydessä nauravan ja vaeltavan arvaamattoman Bertha Masonin Jane Eyren mielen tukahdutettujen puolien ilmentymänä. Freudin jälkeisenä aikana tulkintani on ilmeinen. Kunnan klassikon tapaan *Kotiopettajattaren romaani* ei kuitenkaan alistu vain yhdelle tulkinnalle.

Romaania onkin luettu paitsi psykoanalyttisessä ja feministisessä viitekehyksessä, myös kertomuksena luokkaeroista, uskonnollisena teoksena ja postkolonialistisen tulkinnan kautta. Viimeksi mainitussa tulkintatavassa katse käännetään nimenomaan Bertha Masoniin, joka nähdään jamaikalaisista taustaansa vasten englantilaisen siirtomaavallan uhrina.

Kotiopettajattaren romaanin psykologinen sanoma on ikuinen – ihminen ei voi tukahduttaa minuutensa tärkeitä puolia. Erityisen ajankohtainen tämä sanoma on ollut 1800-luvulla. Suomentaja Kaarina Ruohtula kuvailee vuonna 1973 romaanin esipuheessa teosta ensimmäiseksi romaaniksi, jossa kuvattiin naisen rakkautta kiihkeästi ja hämmentävän avoimesti.

Mullistavaa *Kotiopettajattaren romaanissa* on nimenomaan se, että Jane Eyre lopulta aivan tietoisesti valitsee omien tunteittensa viitoittaman tien (ja hylkää samalla mahdollisuuden kristillisen sanoman levittämiseen lähetyssaarnaajan vaimona). Ankarasta koulutuksestaan huolimatta Jane ei pysty eikä lopulta edes halua tukahduttaa omaa intohimoaan.

Kun Jane uskaltaa kokea ja näyttää kaikki tunteensa, käy ullakon hullu nainen tarpeettomaksi. Kun Bertha Mason levittää tulipalon roihutessa käsivartensa ja hyppää katolta, on Jane Eyre viimein oma kokonainen itsensä. Pahat ja vaietut tunteet vapautetaan mielen lukitulta ullakolta. Hullun naisen nauru vaikenee.

Kaisa Pulakka. yle.fi. 20.10.2020.